

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ТА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

Інформаційні технології стали реальністю нашого часу та є чинником оптимізації релігійного життя (онлайн-, мобільне, блогове місіонерство та євангелізація тощо). Сучасна релігійна діяльність включає також максимально широке використання ЗМІ – національних і міжнародних газет, телеканалів, радіостанцій і веб-сайтів. Тема інтерактивної релігійності, на наш погляд, особливо актуальна для західного християнства і, зокрема, католицизму. Вперше на пострадянському науковому просторі концепцію про «віртуалізацію» як про «конвергентний процес релігійного життя другої половини ХХ сторіччя» увів Е.І. Мартинюк [1]. Під цим він розумів процес зростання ролі електронних засобів масової інформації в сучасному релігійному житті.

Завдання даної статті – охарактеризувати феномен віртуалізації в католицизмі з точки зору кібер-конфліктів та кібер-війн, Інтернет-аукціонів та Інтернет-сервісів, комп'ютерних вірусів та спаму, біометрії та кіберсквотерства. Використовуючи в якості джерела дослідження матеріали Рунету, як методологічну основу – конкретно-історичний підхід, ми ставимо за мету дослідити специфіку та означити перспективи оптимізації віртуалізації католицького сегменту Інтернету.

Згідно з твердженням Іоанна-Павла II, нові засоби спілкування, такі, як Інтернет, є дар Святого Духа на благо всесвітньої євангелізації [2]. У 2001 р. Папа Римський благословив Інтернет, назвавши Всесвітню павутину «благотою справою» [3]. У 2005 р. Папа Римський подякував Богу за те, що Він дарував людству Інтернет і закликав церкву «без страху користуватися досягненнями інформаційних технологій для поширення на Землі Слова Божого» [4].

Перший офіційний сайт Папи Римського www.vatican.va було відкрито на Різдво 1995 р. Забезпечують роботу Інтернет-вузлу Ватикану три комп'ютери, названих на імена архангелів: «Рафаїл» є хроністелем інформації, «Гавриїл» займається обробкою електронних послань, а «Михаїл» покликаний знешкоджувати комп'ютерні віруси. Сайт Папи Римського репрезентує бібліотеку, архів, експозиції музеїв Ватикану, папські енцикліки, Інтернет-канал передач радіо Ватикану, Катехізис РКЦ, відомості про Римську Курію і про історію Церкви, повідомляє про плани Папи тощо.

Офіційний сайт www.vatican.va доступний сімома мовами: англійською, німецькою, іспанською, французькою, італійською, португальською, латиною. У зв'язку з «цитатним конфліктом», починаючи з жовтня 2006 р., всі проповіді Папи Римського стали публікуватися й арабською мовою. До перерахованих мов найближчим часом додасться китайська. Додаткову інформацію про Ватикан можна почерпнути на сайтах www.vaticanstate.va (офіційний сайт держави Ватикан),

<http://vaticancity.cc> (сайт про Ватикан – історія, культура, визначні пам'ятки) і багатьох інших.

Інформаційні технології стрімко входять у життя католицької церкви. Уже в 2001 р. Папа Римський Іоанн-Павло II набрав на встановленому в одному із залів Ватикану ноутбучі й відіслав пастві лист, де просив вибачення за несправедливість місіонерів стосовно аборигенів Океанії. 22 січня 2001 р. понтифік оголосив заступником користувачів Інтернету святого Ісидора Севільського. Ісидор Севільський відомий тим, що створив першу енциклопедію «Етимології» (Etymologiae). Енциклопедія складалася з 20 томів, включаючи статті з медицини, математики, історії й богослов'я й була написана латиною. Католицька церква обрала цього святого заступником Всесвітньої мережі, пояснюючи свій вибір тим, що Інтернет – теж свого роду енциклопедія й сховище людських знань. Саме Ісидор Севільський уперше застосував у своїй праці систему перехресних посилань, що віддалено нагадує гіперпосилання. З тієї пори 4 квітня – день іменин святого Ісидора – вважається святом користувачів Інтернету – Всесвітнім Днем Інтернету. В онлайні також було організовано орден святого Ісидора Севільського. Священик Джон Зульсдорф створив спеціальну «Молитву перед виходом в Інтернет»: «О, всемогутній і вічний Боже, Який створив нас за Своєю подобою і повелів нам шукати всього, що є благого, щирого і прекрасного щонайпаче в божественному образі Твого Єдинородного Сина, Господа нашого, Ісуса Христа! Дозволь нам молити Тебе через заступництво Святого Ісидора, єпископа й доктора, щоб у наших мандрівках Інтернетом ми спрямовували наші руки й очі лише до того, що угодно Тобі, й проявляли б доброзичливість і терпіння до всіх душ, кого не зустрінемо, в ім'я Господа нашого Ісуса Христа. Амінь» [5].

Сайт Ватикану вирізняється якісним дизайном та є демонстрацією зацікавленого ставлення РКЦ до Всесвітньої Мережі. В 2002 р. Інтернет в особі Академії цифрових мистецтв і наук номінував сервер Ватикану на премію «Webby Awards», що вручають найкращим сайтам.

Важливий документ РКЦ – соціальна доктрина – розміщена на сайті www.thesocialagenda.org. Багато католицьких ресурсів поєднують мультимедійні портали ActiveParishioner.com, ChristianCrusaders.org, CatholicTube.ru. Відкрито канали католицького Телебачення Кана (<http://www.kana.ru>), CatholicTV (<http://www.catholicTV.com>) та ін.

У наш час значну кількість католицької продукції можна придбати у Всесвітній Мережі. З 2000 р. на сайті видавничого будинку Ватикану [VaticanPublishing House](http://VaticanPublishingHouse) продаються календарі, зображення Папи Римського й собору Святого Петра, копії скульптур Мікеланджело. Там можна купити компакт-диск із молитвою «Отче наш», виконаною Папою Римським, збірник найкращих католицьких молитов, бронзові дзвіночки, відеокасети, книги, мультимедійні енциклопедії тощо. У 2001 р. в Інтернеті з'явився магазин, який продає товари, що благословив Папа Римський: за адресою www.sanmichelearcangelo.com можлива покупка ікон, статуєток, свіч, розп'ять і зображень Ісуса Христа, Діви Марії і самого Папи Римського.

Можна окремо замовити папське благословення – воно надсилається зазначеною адресою спеціальним рекомендованим листом [6].

Католицькі абатства впроваджують інтернет-зв'язок, щоб розширити бізнес, продаючи на своїх сайтах книги, DVD про чернече життя, хлібобулочну продукцію, шоколад, парфуми, сир, фруктові торти та інші вироби.

Зростає кількість католицьких церков Канади й США, що приймають пожертви через Інтернет. У деяких приходах на вході встановлюються банкомати. Церкви пропонують також вносити пожертви за допомогою кредитних карток.

Як відомо, Мережа Інтернет також є конфліктним середовищем, деякі конфлікти є католицько-мотивованими й корелюють із конфліктами в оффлайн. Так, наприклад, у 2001 р. бразильським хакерам напевно не сподобався виступ Папа Римського, і вони зламали сайт радіо Ватикану. Звернення Папи було присвячено Всесвітньому Дню Зв'язку, що відзначається 24 січня – у своїй промові понтифік говорив зокрема про безпеку, які таїть у собі Інтернет [7].

У 2007 р., рівно за місяць до виходу книги Джоан Роулінг «Гаррі Поттер і фатальні моці», хакер розкрив таємницю сюжету останньої частини роману про юного чарівника. Він опублікував повідомлення, де на ламаному англійському переказав сюжет книги, що була їм украдена з комп'ютера співробітниці видавництва «Bloomsbury». Хакер мотивував свої дії релігійними міркуваннями – він заявив, що Папа Римський Бенедикт XVI засудив книги про Гаррі Поттера через те, що вони пропагують язичество. Хакер вирішив оприлюднити розв'язку всієї серії задалегідь, щоб у читачів зник інтерес до неї [8].

Інтернет є також майданчиком для бойових онлайн-дій користувачів католицьких і мусульманських країн. Так 9 листопада 2006 р. в Інтернеті в рамках «електронного джихаду», викликаного на «цитатним конфліктом», ісламістами було організовано хакерську атаку на сайт Ватикану, скоординовану в глобальному масштабі. Сайт Ватикану встояв.

20 березня 2008 р. на одному з ісламістських сайтів з'явилося звернення Усами бен Ладена, який назвав публікацію карикатур частиною «хрестового походу» Ватикану й звинуватив Папу Римського у співучасті. У своїй промові «терорист №1» обіцяв помститися європейцям за передрук карикатур на пророка Мухаммеда, що він сприйняв як більше зло, аніж бомбардування афганських сіл, напади європейців на жінок і дітей. Ватикан офіційно відкинув озвучені звинувачення.

27 березня 2008 р. на британському сайті відеообміну «LiveLeak» було розміщено 15-хвилинний відеофільм «Фітна» («Розбрат») лідера голландської ультрараптової Партії Свободи Гірта Вілдерса. У відеофільмі кадри терористичних атак 11 вересня 2001 р. перемежуються із цитатами з Корану, в яких звучать заклики до знищення невірних. Фільм піддали критиці ООН, НАТО, ЄС, Рада Європи, Організація Ісламської Конференції, офіційна Гаага, російський МЗС тощо.

У відповідь на це саудівський блогер Раїд аль-Саїд розмістив в Інтернеті відео-пародію на антиісламський фільм «Фітна». У шестихвилинному ролику «Шизм» наводяться вирвані з контексту цитати з Біблії, що начебто зазивають до

насильства, висловлення представниці однієї з американських християнських організацій, що закликає дітей не боятися жертвувати собою в ім'я Бога. «Жорстокість» християнства до мусульман стверджується в «Шизмі» документальними кадрами побиття іракських підлітків англійськими солдатами в Басрі й видами нічного Багдада, освітлюваного спалахами вибухів американських ракет.

У діяльності Інтернет-аукціонів присутній також і католицький аспект. Так, наприклад, Ватикан вимагає від Інтернет-аукціону «eBay» припинити торгувати фальшивими реліквіями католицьких святих, серед яких: локон святої Терези з Лізьє, пасмо волосся святої Бернадетти Субіру, кістка 13-літньої мучениці часів Римської імперії святої Філомени, шматок туніки святого Франциска Ассізьського, реліквії святого Вікентія, останки святих і навіть «перо Святого Духу». На випадки продажу на аукціоні «eBay» фальшивих реліквій звернула увагу у Ватикані організація «Міжнародна кампанія за святі мощі» (International Crusade for Holy Relics – ICHR), а також італійський «Телефон проти обману» (Telefono Antiplagio). ICHR на своєму сайті закликала бойкотувати діяльність «eBay» і відправила листа до керівництва цього аукціону із проханням зняти з продажу ці предмети [9].

Новообраний Папа Римський Бенедикт XVI відразу ж став об'єктом інтересу торговельних організацій у Мережі. Інтернет наводнили пропозиції продати футболки з фотозображеннями нового Папи Римського. Сайти аукціонів «eBay» нараховують тисячі пропозицій усіляких товарів, пов'язаних з ім'ям Бенедикта XVI: фотографії й портрети, «підписані особисто» Бенедиктом XVI, чітки, книги, які він «особисто читав», євроценти із зображенням Папи, що з'явилися в продажі (не пройшло й 20 годин з моменту оголошення вибору кардиналів) [10].

У вересні 2007 р. в Інтернеті здійснювався продаж одягу Папи Римського Іоанна-Павла II, весь прибуток від якого надійшов у комісію з його канонізації. Сутану понтифіка розрізали на 100 тисяч фрагментів. Ці священні реліквії, що мають вид шматочків білої тканини, а також «святую листівку» з молитвою про здобуття благодаті при заступництві Іоанна-Павла II могли одержати віруючі, замовивши їх Інтернетом.

Інтернет-сервіси також мають католицький аспект своєї діяльності. Очевидна певна проблематика взаємин релігійних (у тому числі й католицьких) організацій з відеосервером «YouTube». Так антинаркотичні організації вимагають видалити з «YouTube» ролики, що показують експерименти з токсичними речовинами, із чим «YouTube» не згодний. Відеопортал відповів відмовою на пропозицію сенатора США Джо Лібермана зняти з ресурсу відеоролики, створені терористичними угрупованнями, наприклад, «Аль-Каїдою». А в жовтні 2007 р. протести католиків із усього світу змусили адміністрацію «YouTube» забрати образливі антикатолицькі відеоролики, а їхнього автора «забанити». Петицію із проханням забрати з «YouTube» ролики поширила католицька організація «Америці потрібна Фатіма» – за тиждень цю петицію підписали більш як 18 тисяч чоловік. «Розуміння» виявилось недовговічним: ролики повернули на сайт, хоча раніше відеоматеріали, образливі для євреїв і мусульман, було вилучено [11].

Британська міжконфесійна благодійна організація «Християнський інститут» звернулася до суду з позовом на американську компанію «Google», звинувативши її в дискримінації прав віруючих. Коли «Християнський інститут» попросив про надання місця для реклами свого сайту, спрямованого проти абортів, «Google» відмовив. У 2005 р. «Google» також відмовив у проханнях про розміщення реклами однієї з консервативних американських організацій, а в 2007 р. заблокував блог бразильського проповідника Жуліо Северо водночас з активною кампанією проти нього, розгорнутою активістами руху гомосексуалістів [12].

Деякі віруси в Інтернеті приурочені до католицьких свят: поштові «хробаки», що маскуються під різдвяні листівки: «Atak.H», «Ardamax-E», «Christmas.exe», «IM.GiftCom.All», «З Новим роком»; тему Дня святого Валентина використовують «Nuwar.OL», «Nuwar.D», «Valcard» (ValentineCard.exe), «Valentin.E», «I love you». У червні 2005 р. у мережі Інтернет з'явився вірус «Kedebe-F», який застосовує для зараження комп'ютерів повідомлення про нові деталі, пов'язані зі смертю Папи Римського Іоанна-Павла II.

Спам також буває католицьким. За даними британської компанії «Email Systems», що займається моніторингом потоку пошти, обсяг спаму, який має відношення до релігії, у квітні 2006 р. перевищив свій звичайний рівень і склав 10% усього спаму. Такий інтерес до релігії експерти пояснюють смертю Папи Римського Іоанна-Павла II й обранням його спадкоємцем кардинала Йозефа Ратцингера. У подібних спамових листах містяться, наприклад, реклама книг і відеокасет з біографією Іоанна-Павла II, пропозиції пожертвувати «на будівництво кафедрального собору в рідному місті Папи» [13]. У листах зі спамерського розсилання могло бути всього два слова в заголовку – «Просто вір» – і лаконічне висловлення в тілі листа: «Вічність – це дійсно довгий час. Якщо ти або хтось близький тобі дотепер не прийняв Бога, будь ласка, зроби це». Скористалися смертю Папи Римського й фішери: почастишали розсилання, що являють собою «нігерійські листи» – автор просив допомоги «братові во Христі», надавши допомогу в переведенні великої суми грошей в іншу країну за відсотки [14].

Через Інтернет поширюються відомості про святі дива. Славомір Одер, польський священник, ведучий кампанію по канонізації Іоанна-Павла II, закликав католиків надсилати йому на електронну адресу GiovanniPaoloi@VicariatusUrbis.org будь-яку інформацію про життя й чудеса Папи Римського – це може прискорити процес канонізації колишнього понтифіка.

Фігуру покійного Папи Римського Іоанна-Павла II набуло полум'я запаленого багаття на службі, що проходила на півдні Польщі. Це може послужити ще одним чудом для долучення померлого понтифіка до лику святих. Одному зі свідків надзвичайної події вдалося зробити фотографію – знімок був опублікований на багатьох католицьких інтернет-сайтах, а також транслювався ватиканським телебаченням.

Біометричні способи ідентифікації теж застосовуються католицькою церквою. Так ватиканська бібліотека, чий фонд нараховує майже два мільйони книг і рукописів, почала використовувати RFID-чипи. Компанії «BI-key» і «identiMetrics»

оголосили про успішне впровадження спільно розробленого цими фірмами продукту в католицькій школі Явища Пресвятої Діви Марії у Філадельфії. При вході в аудиторію школярі торкаються сканера і завдяки ідентифікації відбитків складаються точні дані про відвідуваність, що також дає можливість заздалегідь планувати обіднє меню. У листопаді 2008 р. Ватикан вирішив знову ввести обов'язкову реєстрацію приходу на роботу – майже через 50 років після того, як вона була скасована. Вищі духовні особи тепер повинні реєструвати за допомогою пластикових карток час приходу на роботу, а також час відходу. Тим самим Ватикан прагне підвищити дисципліну й ефективність роботи.

Що стосується проблеми кіберсквотерства (спекулювання доменами), то незадовго до обрання Папи Римського в Мережі виник цілий ряд доменних імен, що так чи інакше експлуатують ім'я нового Папи Римського: домени PopeBenedictXVI.com, BenedictXVI.com, Papst-Benedikt.de, benny16.com та ін. Католицький аспект кіберсквотерства полягає і в тому, що компанії, які спеціалізуються на розміщенні порнографічної продукції в Інтернеті, скуповують застарілі назви католицьких доменів та покинутих католицьких сайтів. Кількість старих церковних сайтів зараз досить велика у зв'язку зі зміною назв та перереєстрацією нових доменів. Адже, коли Інтернет тільки створювався, назва домену мала налічувати не більш як 14 букв, у 1999 р. цей ліміт було розширено до 67 знаків, внаслідок чого господарі сайтів стали змінювати назви [15].

Більш як мільйон осіб залишили послання для Іоанна-Павла II в електронній книзі співчуттів, що було відкрито в кіберпросторі за адресою www.onet.pl/0a8.

Серед перспектив віртуалізації католицизму, на нашу думку, – сприяння РКЦ і розробці програмного забезпечення, що здійснює фільтрацію контенту, розширення релігійної присутності в Мережі за допомогою електронних мас-медіа й мультимедійної продукції, використання релігійними організаціями можливостей віртуальної й дистанційної освіти. Віруючі могли б долучатися до здійснення екуменічних проєктів, беручи участь у діяльності MyChurch і Faithbook (релігійні соціальні мережі), Міжнародної християнської інтернет-церкви www.churchmeeting.net (створена для тих, хто піддається гонінням або не має можливості відвідати церкву), християнського GodTube, міжнародного служіння Помазание.org, проєкти Wiki Bible <http://en.wikisource.org/wiki/WS:WPWB>, метою якого є подолання протиріч між різними релігіями шляхом створення оригінального, відкритого тексту Біблії і т. ін.

Ми вважаємо, що для РКЦ актуальна також підготовка релігійних програмістів – фахівців інформаційних систем, чийм завданням буде протидія соціально деструктивним явищам кіберпростору (сайти самогубств, ксенофобії, сайти екстремістської, терористичної й аморальної спрямованості), зниження модусу міжрелігійного протистояння в Мережі Інтернет.

Використані джерела:

1. Мартынюк Э.И. Особенности религиозной жизни во второй половине XX века. – Одесса: ИПКУ, 1997.
2. Применение эсперанто среди христиан / [http:// users.gazinter.net /sezonoj/ Um07.htm](http://users.gazinter.net/sezonoj/Um07.htm)
3. Пользователи сети голосуют за е-святых / <http://www.utro.ru/articles/ 2003/04/07/139648.shtml>
4. Папа Римский поблагодарил Бога за Интернет / <http://www.webplanet.ru/news /lenta/2005/2/22/papa.html>
5. Сергеева Н. Богоугодная Сеть / <http://www.computerra.ru/compunity/russ/20741/>
6. Благословение Папы можно теперь купить в Сети / <http://www.newsru.com/religy/28mar2001/papabless.html>
7. Хакерам не понравилось выступление Папы Римского, и они взломали его / <http://lenta.ru/internet/2001/01/26/pope/>
8. Шутка привела хакера на полтора года в тюрьму / <http://www.rambler.ru/news/it/viruses.hackers/565774690.html>
9. Ватикан добивается от Интернет-аукциона eBay прекращения торговли фальшивыми реликвиями / <http://content.mail.ru/arch/3035/1854282.html#32>
10. Новый Папа Римский уже «вышел в тираж» / <http://itnews.com.ua/16739.html>
11. Католики протестуют против кошунственных роликов на YouTube / <http://wwjd.ru/news/evangelical/katoliki-protestujut-protiv-kowun/>
12. Британские христиане подали в суд на Google за нарушение прав верующих / <http://www.newsru.com/religy/11apr2008/gericht.html>
13. Возросло количество спама на религиозную тематику / <http://www.spamtest.ru/news.html?id=19621>
14. Божий спам / <http://magicpc.spb.ru/journal/200601/23/01.php?journal=last>
15. Российские порнодельцы взяли за католический интернет / <http://www.religio.ru/arch/09Aug2001/news/relisoc/1717.html>